

Moje miejsce zamieszkania i jego położenie na administracyjnej mapie Polski

Moje miejsce zamieszkania i jego położenie na administracyjnej mapie Polski

Czy wiesz, gdzie mieszkasz? Odpowiedź na to pytanie wydaje się banalnie prosta, gdyż z pewnością znasz nazwę swojej miejscowości (miasta lub wsi). Jednak z podaniem informacji, do którego województwa, powiatu i gminy ona należy, możesz mieć już trudności. W tym e-materiale poznasz zasady podziału administracyjnego Polski, dzięki czemu w przyszłości takie pytanie nie będzie stanowiło dla ciebie żadnego problemu.

Urząd Wojewódzki we Wrocławiu

Źródło: Andrzej Otrębski, licencja: CC BY-SA 3.0.

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, przypomnij sobie:

- jak zlokalizować Polskę na mapie Europy;
- w jaki sposób opisać położenie Polski;
- co to jest położenie geograficzne i matematyczne;
- jak opisać położenie obiektu na mapie;
- jak odczytać z mapy współrzędne geograficzne.

Twoje cele

- objaśnisz podział administracyjny Polski;
- wymienisz województwa i ich stolice oraz wskażesz je na mapie;
- określisz położenie swojego miejsca zamieszkania na mapie administracyjnej Polski;
- opisziesz położenie regionu, w którym mieszkasz.

1. Dawne podziały administracyjne Polski

Obszar niemal każdego państwa na świecie ma swój własny, wewnętrzny [podział administracyjny](#). Istnieje on po to, by łatwiej zarządzać krajem. Polska obecnie podzielona jest na 16 województw. Województwa podzielone są na powiaty, te z kolei na gminy. Taki podział administracyjny obowiązuje u nas od 1999 roku.

Po II wojnie światowej, od czerwca 1946 roku, istniało w Polsce 14 województw. Kolejnym szczeblem podziału administracyjnego były powiaty, a następnym gminy i miasta. W 1950 roku liczba województw została zwiększona do 17, ponieważ kilka dużych województw na Ziemiach Zachodnich podzielono na mniejsze.

W 1955 roku zniesiono gminy, a na ich miejscu utworzono gromady. W 1973 roku proces odwrócono – powstałe wcześniej gromady zostały zastąpione przez gminy. W 1975 roku zaczął obowiązywać podział na 49 województw i jednocześnie zlikwidowano powiaty.

POLSKA podział na województwa w latach 1946–75

Podział administracyjny Polski w latach 1946–1975

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY-SA 3.0.

Polecenie 1

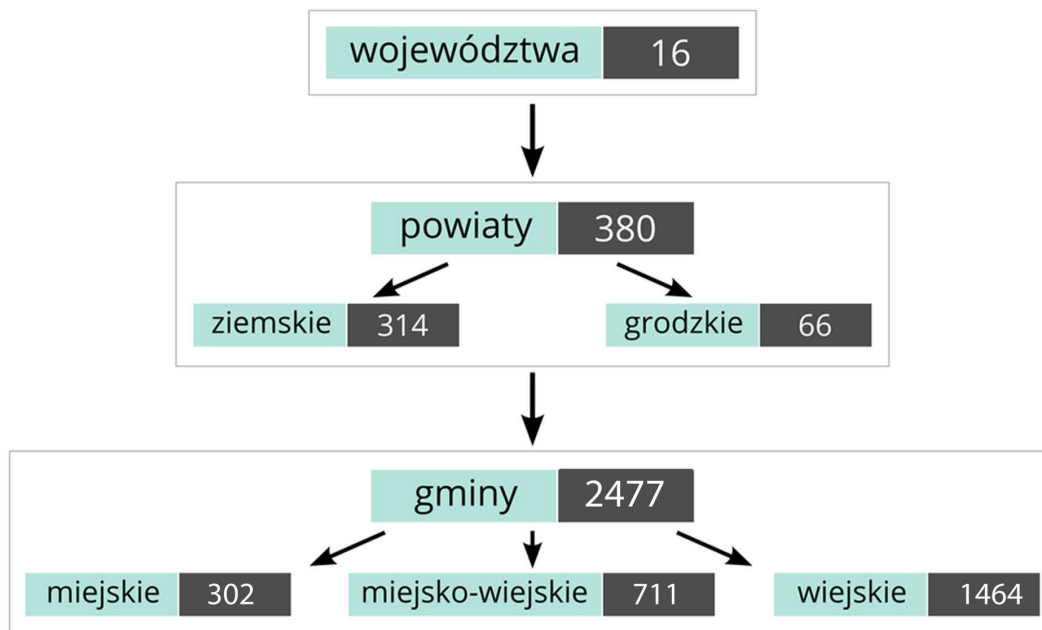
Przeanalizuj powyższe mapy i spróbuj odpowiedzieć na pytanie:

- Jak zmieniała się liczba województw na od roku 1946 do roku 1975?

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

2. Aktualny podział administracyjny Polski

Obecnie w Polsce istnieje **trójstopniowy podział administracyjny** (terytorialny). 1 stycznia 1999 roku utworzono 16 [województw](#) (I stopień). Na terenie każdego województwa wydzielono [powiaty](#) (II stopień), które zaś podzielono na [gminy](#) (III stopień).

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ciekawostka

Czy wiesz, że województwa kujawsko-pomorskie i lubuskie mają po dwie stolice? W kujawsko-pomorskim są to Bydgoszcz i Toruń, a w lubuskim – Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra. W Bydgoszczy i Gorzowie Wielkopolskim znajdują się siedziby wojewodów oraz większość urzędów administracji państwowej, natomiast w Toruniu i Zielonej Górze mieszczą się siedziby sejmików wojewódzkich oraz organów administracji samorządowej.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DNyurGHqS>

Mapa administracyjna Polski – podział na województwa i powiaty

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, Michał Szymczak, licencja: CC BY 3.0.

Mapy województw z podziałem na powiaty i gminy

WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO POMORSKIE

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

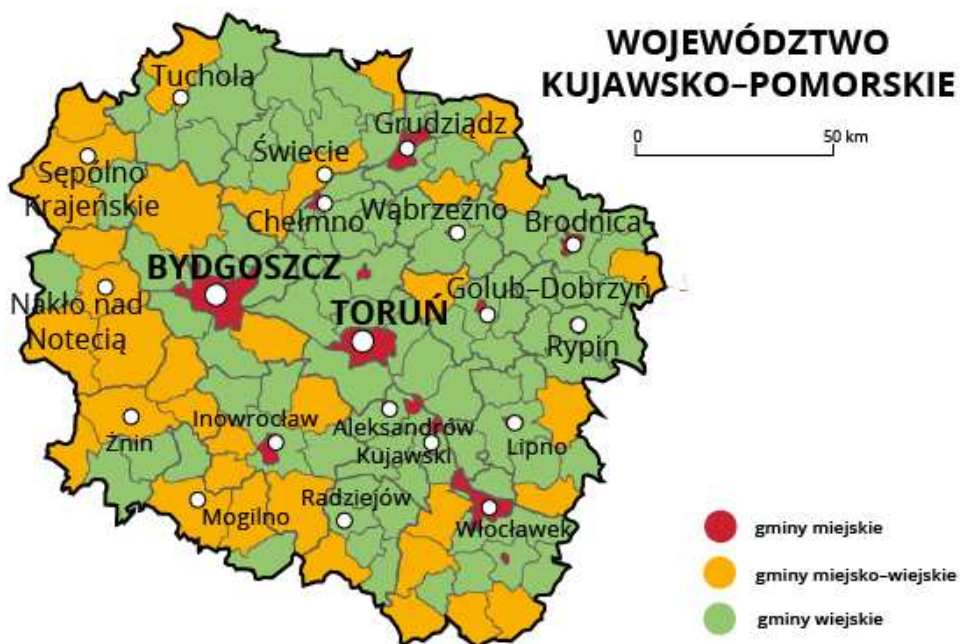
Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO ŚWIĘTOKRZYSKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

0 50 km

- gminy miejskie
- gminy miejsko-wiejskie
- gminy wiejskie

Mapa administracyjna Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 2

Wykonaj poniższe polecenia. Zapisz odpowiedzi poniżej.

- Wskaż na mapie województwo, w którym mieszkasz. Odczytaj nazwę jego stolicy. Odczytaj nazwy sąsiednich województw oraz ich stolic.
- Na interaktywnej mapie administracyjnej powiększ mapę swojego województwa i odszukaj powiat, w którym mieszkasz. Czy jest to powiat ziemski czy grodzki? Odczytaj nazwy sąsiednich miast powiatowych.
- Z zestawu map wybierz mapę swojego województwa, powiększ ją i odszukaj gminę, w której mieszkasz lub w której znajduje się twoja szkoła. Czy jest to gmina: miejska, wiejska czy miejsko-wiejska? Odczytaj nazwy sąsiednich miejscowości gminnych.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nazwy województw często pochodzą od nazw krain historycznych lub geograficznych. Mimo że są to nazwy własne, można je pisać małą literą, np. województwo mazowieckie, województwo podkarpackie. Nazwy powiatów i gmin

zazwyczaj pochodzą od ich głównych miast (stolic), z tą jednak różnicą, że nazwa powiatu ma formę przymiotnikową (np. powiat oleśnicki), a gmina rzeczownikową (np. gmina Dobroszyce). Dlatego też nazwy powiatów piszemy małą literą, a nazwy gmin wielką.

W nazewnictwie powiatów można znaleźć kilka wyjątków, np. powiat tatrzański ze stolicą w Zakopanem czy powiat bieszczadzki ze stolicą w Ustrzykach Górnych. Są też nazwy pochodzące od dwóch miast, np. powiat strzelecko-drezdenecki czy powiat ropczycko-sędziszowski. Zdarzają się również takie nazwy stolic powiatów, od których dosyć trudno utworzyć odpowiednio brzmiącą formę przymiotnikową – stąd mamy na przykład powiat suski od Suchej Beskidzkiej czy powiat nizański od miasta Nisko.

Polecenie 3

Zapisz poprawne nazwy jednostek administracyjnych, w których znajduje się twoja miejscowość.

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

3. Położenie geograficzne mojej miejscowości i mojego regionu

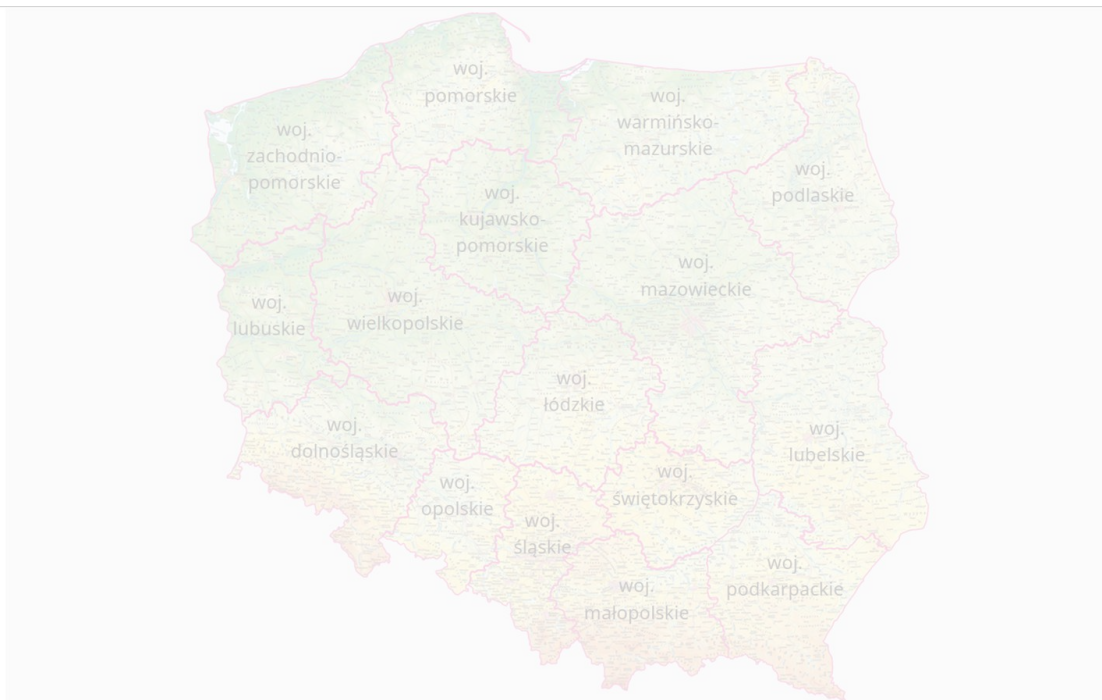
Zapewne pamiętasz, że obszar Polski podzielony jest także na [krainy geograficzne](#): góry (np. Sudety), wyżyny (np. Wyżyna Lubelska), niziny (np. Nizina Śląska), pojezierza (np. Pojezierze Mazurskie) itp. Za pomocą tego podziału określa się położenie wybranego punktu, wykorzystuje się wtedy też inne obiekty geograficzne, np. rzeki, jeziora, miasta. Opisuując położenie geograficzne obiektu, posługuje się również kierunkami głównymi i pośrednimi oraz współrzędnymi geograficznymi.

Polecenie 4

Wykonaj poniższe polecenia. Odpowiedzi zapisz poniżej.

- Korzystając z poniższej mapy, ustal, w której części Polski leży twoje województwo.
- Powiększ obszar swojego województwa i wskaż formy ukształtowania powierzchni, które na nim występują.
- Odszukaj na mapie miejscowość, w której mieszkasz. Jeśli nie ma jej na mapie, to znajdź najbliższą miejscowość gminną.
- Opisz położenie geograficzne swojej miejscowości (w której krainie geograficznej jest położona, nad którą rzeką, w pobliżu którego miasta?).
- Określ współrzędne geograficzne swojej miejscowości.
- Określ współrzędne geograficzne skrajnych punktów województwa.

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DNyrGHqS>

Mapy hipsometryczne województw

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Podsumowanie

- W Polsce obowiązuje trójstopniowy podział administracyjny.
- Podział Polski na mniejsze jednostki terytorialne umożliwia lepsze zarządzanie administracyjne państwem i sprawniejsze funkcjonowanie służb publicznych.
- Po II wojnie światowej liczba województw w Polsce zmieniała się kilkakrotnie:
 - do 1950 roku było 14 województw;
 - od 1950 do 1975 roku było 17 województw;
 - od 1975 do 1999 roku było 49 województw;
 - od 1999 roku funkcjonuje 16 województw.
- Nazwy województw mają pochodzenie historyczne lub geograficzne.
- Stolice województw, powiatów i gmin są siedzibami lokalnych władz.

Praca domowa

Wydrukuj poniższe tabele i wpisz do nich nazwy odpowiednich jednostek podziału administracyjnego (województwo, powiaty, gminy). Wpisz też nazwę swojej miejscowości oraz ewentualnie nazwy dzielnic, osiedli i sołectw (wsi). Skorzystaj z dokładnej mapy administracyjnej lub ze stron internetowych samorządów lokalnych.

Źródło: GroMar Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło: Gromar sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Plik o rozmiarze 56.05 KB w języku polskim

Słownik

gmina

jednostka podziału terytorialnego III stopnia

kraina geograficzna

jednostka ukształtowania terenu o krajobrazie odmiennym niż w sąsiednich jednostkach; różnice mogą występować w pokryciu terenu roślinnością czy zabudowaniami, a także w zaludnieniu, klimacie, budowie geologicznej

podział administracyjny

podział obszaru całego państwa na mniejsze jednostki terytorialne służący usprawnieniu życia i działalności jego mieszkańców, np. zarządzania krajem przez administrację państwową i samorządową (lokalną), funkcjonowania służby zdrowia, szkolnictwa, wymiaru sprawiedliwości itp.

powiat

jednostka podziału terytorialnego II stopnia (po raz pierwszy powiaty w Polsce wprowadzono w drugiej połowie XIV wieku)

powiaty grodzkie

obejmują obszary większych miast (jednej gminy miejskiej), które liczą ponad 100 tys. mieszkańców lub do końca 1998 roku były stolicami dawnych województw (poza Ciechanowem, Piłą i Sieradzem)

powiaty ziemskie

obejmują obszary kilku leżących obok siebie gmin zarówno miejskich, jak i wiejskich

województwo

jednostka podziału terytorialnego I stopnia

Ćwiczenia

Ćwiczenie 1

Wskaż prawidłową odpowiedź.

Ilustopniowy podział terytorialny (administracyjny) funkcjonuje w Polsce?

Ilustopniowy podział terytorialny (administracyjny) funkcjonuje w Polsce? Zaznacz prawidłową odpowiedź.

- dwustopniowy: województwa, gminy
- czterostopniowy: województwa, powiaty, gminy, sołectwa
- trójstopniowy: województwa, powiaty, gminy

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 2

Do każdej nazwy województwa dopasuj nazwę jego stolicy.

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 3

Uzupełnij tekst odnoszący się do województw naszego państwa.

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 4

Wskaż zdania prawdziwe i fałszywe.

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 5

Niektóre nazwy województw są podobne do nazw krain geograficznych. Często też województwa zajmują podobne obszary jak krainy geograficzne. Przenieś lokalne człony nazw do odpowiednich kategorii. Każdy człon pasuje tylko do jednej kategorii.

Niektóre nazwy województw są podobne do nazw krain geograficznych. Często też województwa zajmują podobne obszary jak krainy geograficzne. Przenieś lokalne człony nazw do odpowiednich kategorii. Każdy człon pasuje tylko do jednej kategorii.

Wielkopolskie(a), Świętokrzyskie, Pomorskie, Śląskie(a), Małopolskie(a), Podlaskie(a), Lubuskie, Lubelskie(a), Mazowieckie(a)

Województwo, Pojezierze i Nizina	
Województwo i Pojezierze	
Województwo i Nizina	

Województwo i Wyżyna	
Województwo i Góry	

Źródło: dostępny w internecie: Gromar sp. z o. o., licencja: CC BY-SA 3.0.